

ACHTER DE SCHERMEN

nieuwsbrief van het Willem Elsschot Genootschap v.z.w.

jaargang 1 — nummer 1
september 1999

Stijlvol leden lijmen...

Tussen droom en daad stond alleen maar tijd in de weg. Te veel tijd natuurlijk. Na het overlijden van de grootmeester had het nooit bijna veertig jaar mogen duren. Maar de kogel is door de kerk. De factuur van het 'Ministère de la Justice Moniteur Belge' is aangekomen en met 'numéro d'entrée 13626' worden de statuten van het kersvers Willem Elsschot Genootschap eerstdaags gepubliceerd.

Waar een wil is, is een W.E.G. en dat ziet er goed uit. J.J. Voskuil, Arnon Grunberg, Johan Anthie-ren en Helga Ruebsamen ondersteunden met opmerkelijke uitspraken in eigen handschrift het initiatief.

In Vlaanderen was de lancering met meer dan 200 leden na vijf maanden werving een succes. Met grote belangstelling kijken we nu uit naar het resultaat van de lancering in Nederland.

Het doet deugd om van bij het begin op zoveel radio- en persbelangstelling te kunnen rekenen. Dat belooft wat voor de publicitaire weerklank van onze toekomstige activiteiten. De reclameman Alfons De Ridder zou het allicht nog grootser hebben aangepakt en misschien zelfs een 'Livre d'Or' voor het genootschap hebben bedacht, om zoveel mogelijk W.E.G.-leden stijlvol te lijmen. Wij slaan alvast de hand aan de ploeg en denken genoeg initiatieven in petto te hebben om je levenslang als lid te kunnen begeistere-n. Voorwaar een echte Elschot-taanse uitdaging.

Cyriel Van Tilborgh

Er staan grote dingen te gebeuren...

Er staan grote dingen te gebeuren en wel door toedoen van enkele ware Elsschottianen die het Elsschotgenootschap (W.E.G.) oprichtten. Derde keer, goede keer zullen we maar denken... Want de geschiedenis rond de Elsschotgenootschappen dreigt reeds bijna zo mythisch te worden als enkele verhalen rond de schrijver zelf. In 1982 werd een 'stil' genootschap opgericht, dat in 1992 werd overgenomen door een behoorlijk heterogeen gezelschap, dat er niet in slaagde eensgezind naar buiten te komen. De ideeën en de plannen werden opgeborgen en in 1998 weer boven gehaald, door andere mensen dit keer. Over de geschiedenis van de twee vorige genootschappen en de genese van W.E.G. heeft u nog een artikel te goed.

Het voornaamste is dat het genootschap er nu écht is en dat de initiatiefnemers stellig van plan zijn grootse dingen te doen. De enthousiaste reactie van sponsors, uitgever, pers en de aanmelding

van leden steken de initiatiefnemers een hart onder de riem en betekenen een sterke motivatie om W.E.G. een waardige plaats te doen geven tussen de literaire genootschappen die in het Nederlandstalig literair landschap actief zijn.

De doelstelling van het W.E.G. omschreven we als volgt:

de studie van de persoon Alfons de Ridder en het werk van de auteur Willem Elsschot, het ont-

sluiten van het literair en zakelijk archief en de belangstelling voor zijn werk levend houden.

Het is de jongste jaren, terecht, nooit echt stil geweest rond Willem Elsschot. De aandacht richtte zich eerder naar de uitbeelding van de persoon en zijn werk. We denken hier bijvoorbeeld aan het standbeeld door Wilfried Pas, de toneelvoorstellingen Kaas en Tsjip en de verfilming van Lijmen en Villa des Roses. Een deel van de publicaties die in de jaren negentig het licht zagen, was veelal anekdotisch en de kwaliteit varieerde in het algemeen van gemiddeld naar zwak. Leuke uitzonderingen waren *Willem Elsschot, Mijn Vader* van Ida De Ridder, dat in het ledenpakket werd opgenomen en *Het Ridderspoor* van Johan Anthierens.

Het enige hoogtepunt was in 1993 het verschijnen van het al jaren verwachte Brievenboek. Verder lazen we weinig fundamentele bijdragen tot een inzicht in het leven van Alfons de Ridder en het literair werk van Willem Elsschot. Elsschot verdient echter veel beter dan anekdotische verhaaltjes, overzichten van exorbitante veilingresultaten en een kort geding voor de Antwerpse Rechtbank, in verband met de mogelijke verkoop van een gedeelte van zijn literair archief (waarover verder meer).

'Wanneer een serieuze analyse van Elsschot?' vroeg Freddy De Schutter zich in de *Standaard der Letteren* in april 1983 af naar aanleiding van het verschijnen van Simon Carmiggelt's 'Ontmoetingen met Willem Elsschot'. Het W.E.G. wil op deze terechte vraag, of was het een noodroep, een antwoord geven. Doelstelling is het leven en werk van Elsschot te (laten) bestuderen, in een eerste fase in de vorm van een aantal deelaspecten, wat in een latere fase zou dienen te resulteren in een grondige en degelijke biografie. Inderdaad quasi alle grote schrijvers hebben een grote biografie, waarom Elsschot nog niet?

Daarnaast zullen we, door een aantal manifestaties en publicaties (en het hoeft hierbij niet steeds om publicaties op papier te gaan), Willem Elsschot op een continue wijze in de belangstelling houden en dit op een niveau dat de schrijver waardig is. Het is

dus duidelijk niet de bedoeling om het W.E.G. te reduceren tot een jaarlijkse bijeenkomst van de leden met een spreker vooraf, een maaltijd met koffie toe en een ruilclub onder de leden.

De initiatiefnemers wensen zeker niet in het middelpunt van de belangstelling te staan en een prominente plaats in te nemen in de personen-cultus, die rond de figuur Elsschot tot stand kwam. We wensen hier toch wel even te vermelden welke mensen aan de basis lagen van het W.E.G.

- Cyriel Van Tilborgh, Voorzitter, Provincie-directeur Bank bij KBC Bank & Verzekering;
- Vic van de Reijt, Vice-Voorzitter, Uitgever bij Nijgh & Van Ditmar;
- Walter Mees, Secretaris, hoger kaderlid bij KBC Bank & Verzekering;
- Jan Maniewski, arts;
- Wieneke 't Hoen, bezorger van het volledig werk.

Minstens één ding hebben zij met elkaar gemeen: hun grote liefde en bewondering voor het werk van

(v.l.n.r.) Jan Maniewski, Cyriel Van Tilborgh, Vic van de Reijt, Walter Mees, Wieneke 't Hoen

Willem Elsschot. Vooral Jan (Tsjip) Maniewski en Vic van de Reijt zijn bij de Elsschot-liefhebbers gekend, maar de andere drie gaan zich zeker niet onbetuigd laten. Twee economen, twee neerlandici en (last but not least) een kleinzoon van Elsschot, een mooiere combinatie rond de zakenman De Ridder en de schrijver Elsschot, of was er dan toch geen onderscheid tussen die twee personen, konden we echt niet vinden.

Ruim tweehonderd leden telt het W.E.G. en dit nauwelijks vijf maanden na de oprichting. Bovendien werd in Nederland nog niet veel gedaan rond de bekendmaking van het bestaan van het genootschap. Ons streefcijfer is driehonderd leden op het einde van dit jaar, we hebben niet de ambitie om veel groter te worden. Het W.E.G. dient immers overzichtelijk te blijven. De publicaties zullen voor een groot publiek beschikbaar worden gesteld, maar de leden zullen kunnen rekenen op een exclusieve vormgeving van de publicaties, een recht tot deelname aan de activiteiten en deze 'Achter de Schermen'. Ook onze internetsite (<http://www.weg.be>) is voor iedereen bereikbaar, op deze site zal regelmatig nieuwe kwaliteitsvolle informatie te vinden zijn.

Voor het **lidmaatschap** garanderen we jaarlijks een mooi pakket aan publicaties en activiteiten. Het pakket dat u voor uw lidmaatschap voor 1999 zult ontvangen is u reeds bekend. En voor de volgende jaren houden we mogelijk wat in petto rond het volledig werk, een gedetailleerde bibliografie met een overzicht rond alle varianten van de uitgaven, iets met foto's, klank en/of beeld. In een volgende aflevering van 'Achter de Schermen' verneemt u alvast meer over de editie van het volledig werk.

Wie **ideeën** heeft rond mogelijke thema's voor activiteiten en publicaties door het W.E.G. mag dit nu reeds melden, ook bij de eerste activiteit zal er gelegenheid zijn om hierover van gedachten te wisselen. En zij hoeven niet allemaal even ambitieus te zijn als het idee van Helga Ruebsamen... Zij schreef aan het W.E.G.: 'Een standbeeld in Antwerpen voorstellend Boorman, dat moet er komen! Niet groter dan levensgroot en uiteraard van graniet.' Want: 'Lieve Boorman, ik houd van u! Ik houd van u meer dan van alle andere boekpersonages die ik heb ontmoet in mijn leven.'

Wat zeker is: de **manuscripten**, waar enige tijd geleden heel wat om te doen was, zullen niet

verworven worden door het W.E.G. Wij zien uiteraard met meer dan normale belangstelling uit naar de evolutie van deze zaak. Wij zijn alleszins meer dan tevreden dat de geplande verkoop eerder dit jaar niet door mocht gaan. Mochten de manuscripten verkocht of geschonken worden dan zullen we zeker met de verwervers contact opnemen. We hebben immers enkele leuke ideeën rond deze goudmijn aan informatie.

De nodige **voorbereidingen** voor het W.E.G. zijn achter de rug. Net als Laarmans hebben we heel wat praktische beslommingen moeten doorstaan om het geheel op een correcte manier te organiseren. Maar dit is zo goed als rond. We weten wel dat er geen kazen in het Blauwhoedenveem ongeduldig op ons liggen te wachten, maar wel leden die terecht zitten te popelen om meer informatie. De Elsschotfilm begint nu en zal niet meer te stoppen zijn.

Op korte termijn zult u, naast deze nieuwsbrief, die twee maal per jaar zal verschijnen, wel een en ander van ons horen en krijgen. In oktober vindt een eerste activiteit plaats, waar u tijdig voor zult worden uitgenodigd en mogelijk verschijnen we in november op de jaarlijkse Antwerpse Boekenbeurs voor het grote publiek. De *Brieven* en het boek *Willem Elsschot, Mijn Vader* van Ida De Ridder, met het speciale omslag van Wilfried Pas worden zeer binnenkort verzonden. Het boek met de briefwisseling tussen Villerius en Elsschot en de cd ontvangt u kort na verschijning.

Toen alle rompslomp rond de oprichting van het W.E.G. achter de rug was, hebben de vijf initiatiefnemers een bezoek gebracht aan het graf van Elsschot, of beter gezegd van Elsschot en zijn vrouw, gewa-pend met een bos zeer grote chrysanten. We legden de reuzengarf op het grasveldje

voor het graf. Die hier liggen hebben van onze genootschapsgeschiedenis niet gehoord, maar ze schijnen zwijgend toe te stemmen.

ACHTER DE SCHERMEN

De titel van onze nieuwsbrief verwijst naar de gelijknamige tekst die Elsschot schreef naar aanleiding van het schrijven van 'De Opdracht', inleiding tot Tsjip. Deze tekst, geschreven in 1934, verscheen voor het eerst in Groot-Nederland in de aflevering van januari 1935. Op enkele uitzonderingen na werd de tekst vanaf de tweede druk gepubliceerd na Tsjip.

Elsschot geeft ons in deze tekst een beschrijving hoe de zinnen van de eerste alinea van Tsjip tot stand kwamen. De schrijver toont dat schrijven meer is dan enkele zinnen op papier zetten. Meer nog dan in de inleiding van Kaas krijgen we een kijkje in Elsschots laboratorium. W.E.G. wenst o.a. deze diepere analyse van leven en werk voort te zetten. Wij danken Sylvain Liekens, lid van W.E.G., voor zijn idee om de Nieuwsbrief deze Elsschot-taanse titel te geven.

DE VERKOPING

'The Romantic Agony' heeft binnen een zeer korte periode een prominente plaats ingenomen tussen de Belgische veilinghuizen, gespecialiseerd in de

Advertisement for W.E.G. featuring a portrait of Willem Elsschot and text: 'De humor van Willem Elsschot vindt u onbetaalbaar? Dan helpen we u graag. (Héél graag)'. It lists various products like 'Het doet ons plezier dat u van de humor van Willem Elsschot' and 'W.E.G. Willem Elsschot Genootschap'.

09.06.1999 Knack

Newspaper clipping from 'De Standaard' dated 'ZONDAG 18 JULI 1999'. Main headline: 'Willem Elsschot voor gevorderden'. Sub-headline: 'Genootschap officieel opgericht in Antwerpen'. The article discusses the official founding of the Willem Elsschot Genootschap in Antwerp, mentioning figures like Alfons De Ridder and Wilfried Paz.

18.07.1999 De Standaard

16

De Morgen
6/9/1999

Cultuur

Uitgever Vic van de Reijt schrijft Elsschot-biografie

Zes jaar geleden verzorgde Vic van de Reijt de indrukwekkende uitgave van Elsschots Brieven. Nu wil hij zich aan de biografie van de Vlaamse auteur zetten. Van de Reijt is directeur van de Nederlandse uitgeverij Nijgh & Van Ditmar en ook een van de oprichters van het Willem Elsschot Genootschap, dat eind mei het levenslicht zag.

Tot nu toe was Elsschot-kenner Van de Reijt terughoudend geweest om zich op de biografie van een van Vlaanderen's grootste schrijvers te storten. Zes jaar geleden, bij de publicatie van Elsschots correspondentie, vond Van de Reijt het belangrijker om de bouwstenen voor zo'n biografie aan te reiken: na de Brieven-editie wilde hij nog werk maken van een foutloos Verzameeld Werk en een zo volledig mogelijk Nagelaten Werk. Jammerlijk wordt aan het Constantijn Huygens Instituut in Den Haag gewerkt aan een gerestaureerde versie van Elsschots Verzameeld Werk.

Na de brievenuitgave zijn er almaar meer documenten boven water gekomen, zowel over Elsschots persoonlijk als over zijn zakelijk leven, verklaarde Van de Reijt vorige week aan NRC Handelsblad. Van de Reijt wil zich alvast één jaar vrijmaken voor nader onderzoek. Wanneer hij dat jaar zal opnemen is nog niet duidelijk. Het schrijfwerk aan de biografie wil hij in zijn vrije tijd verrichten.

In de beste Elsschot-traditie voegde Van de Reijt er in NRC aan toe: "De biografie mag in omvang eigenlijk niet de dikte van Elsschots grootste roman overtreffen. Veel biografieën in Nederland zijn veel te dik en erg formalistisch. Ik wil geen boek met honderden voetnoten schrijven."

Mede door het werk van het Willem Elsschot Genootschap zegt Van de Reijt goed contact met de Elsschot-familie te hebben. Bedoeling van het genootschap is om met de steun van familieleden van de in 1960 overleden schrijver diens oeuvre meer uitstraling te geven. Volgend jaar zal uitgeverij Querido met de steun van het genootschap alvast een selectie uit de correspondentie tussen Elsschot en zijn uitgever publiceren. (ER)

(Foto RV)

06.09.1999 De Morgen

verkoop van boeken en prenten. In oktober 1998 vielen in het geveilde aanbod reeds enkele merkwaardige Elsschot-memorabilia op. We denken hierbij aan *Mijn kleine Oorlog* van Louis Paul Boon met een opdracht aan Elsschot (hamerprijs 11.000 BEF), *Verzen van Vroeger*, 1 van de 12 ex. op Japans papier met marokijn band (70.000 BEF), *Villa des Roses*, 1 van de 10 ex. op Pannekoek met opdracht aan Jan Greshoff (85.000 BEF) en enkele boeken van Jan Greshoff,

Menno ter Braak en Jan Van Nijlen met opdracht aan Elsschot.

Bij het verschijnen van de catalogus van maart 1999 waren tot grote verbazing van de Elsschottianen een dertiental kavelen opgenomen, die duidelijk afkomstig waren uit het literair archief van Willem Elsschot. Het aanbod omvatte o.a. brieven van Daan Boens, Louis Paul Boon, Frans Buyens en Hubert Lampo aan Elsschot, het typoscript van enkele gedichten en van de tijdschriftpublicatie van *Een Ontgoocheling*. In dit laatste typoscript waren door de auteur nog enkele significante wijzigingen aangebracht. Zoals bekend bewaarde Elsschot zelf geen manuscripten of documenten rond zijn literaire activiteit, maar gaf deze in bewaring aan zijn oudste zoon Walter. Deze nam de bewaarfunctie zeer grondig ter harte en hield de nalatenschap bijeen en vulde hem aan met publicaties die na Elsschots dood verschenen. Meermaals ontving hij journalisten en wetenschappers die geïnteresseerd waren in de collectie, en zodoende kwamen er in de loop der tijd heel wat brieven en documenten boven water. Denk aan *Zwijgen kan niet verbeterd worden*, het proefschrift van A. Kets-Vree over *Een ongoocheling* en de *Brieven*. Na zijn overlijden in 1992 nam zijn vrouw Jeanne met een even grote gedrevenheid de taak van haar man over. Samen met haar drie zoons zocht zij naar een manier om het archief ergens anders onder te brengen. Maar haar gezondheid liet haar in de steek en haar zoons namen het van haar over; met name zoon Walter zet zich in voor het behoud van de collectie. Een klein deel van de collectie werd ter veiling aangeboden. Ida De Ridder, de jongste dochter van Elsschot, spande voor de Antwerpse Rechtbank van Eerste Aanleg een kort geding aan om de veiling van de stukken te voorkomen. Zij liet zich bijstaan door advocaat-dichter Eddy Van Vliet. Ook de Antwerpse Schepenen van Cultuur, Eric Antonis, liet zich namens het AMVC (het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven) evenmin onbetuigd en liet zich bijstaan door Meester Van Dijk. In de pleidooien baseerde men zich vooral op een brief van Elsschot van 23 april 1951 aan het AMVC, waarin Elsschot schrijft: 'Alle manuscripten, uitgeknipte kritieken en verdere "papieren" op mijn literaire productie betrekking hebbend zijn in bewaring bij mijn oudste zoon Walter De Ridder.' Hij vervolgt dat deze enkel het voorwerp van een schenking mogen zijn. (zie *Brieven*, brief 913, bladzijde 807). Eén dag voor de verkoop besliste de Rechtbank dat de verkoop niet door mocht

Genootschap voor Elsschot opgericht

Van onze kunstredactie

ANTWERPEN

In Antwerpen is een Willem Elsschotgenootschap opgericht. Het stelt zich ten doel het werk van deze Vlaamse schrijver, die leefde van 1882 tot 1960, te promoten en de Elsschotstudie te bevorderen.

Er zijn inmiddels 130 leden, zegt initiatiefnemer Vic van de Reijt in het dagblad *De Standaard*. In het najaar gaat het genootschap campagne voeren in Nederland, waar Elsschot altijd bijzonder populair

is geweest.

Het genootschap ziet als zijn belangrijkste taak de nalatenschap van Elsschot te bewaren en zijn literair en zakelijk archief te ontsluiten. 'We moeten alle beschikbare documenten bij elkaar zien te houden', aldus Van de Reijt. 'Dat moet nu gebeuren, anders valt er een heleboel weg. Dat zou een ramp zijn voor de Elsschotstudie.'

Elsschot (pseudoniem van Alfons de Ridder) werd bekend door romans als *Lijmen*, *Villa des Roes* en *Kaas*.

de Volkskrant 13 juli '93

19.07.1999 De Volkskrant

gaan. Hoe het nu verder zal lopen is niet duidelijk, wel dient bij eventuele overtreding een boete van 5 miljoen BEF te worden betaald.

DE FILM BEGINT ZICH VOOR MIJ TE ONTROLLEN

Ongeveer de helft van de boeken van Elsschot werd diverse malen bewerkt tot een tv-spel, een film of een toneelstuk. Dat zijn werk actueel blijft en het grote publiek blijft boeien, wordt bewezen door het feit dat op dit ogenblik wordt gewerkt aan de verfilming van niet minder dan drie van zijn boeken.

Frank Van Passel wil van *Villa des Roses* een internationale karakterprent maken. De regisseur van 'Manneken Pis' en 'Terug naar Oosterdonk'

werkte, samen met Christophe Dirickx, drie jaar aan het scenario. Van Passel heeft deze ambitieuze prent gebudgetteerd op 200 miljoen BEF, de Vlaamse Gemeenschap steunt dit project met een toelage van 35 miljoen BEF, diverse buitenlandse financiers zegden reeds hun steun toe. Het acteursgezelschap is bijna even internationaal als de bonte verzameling van de bewoners van de Villa van de Brulots. De Britse acteur Christian Bale speelt de rol van Richard Grünwald, en de Franse actrice Julie Delpy die van Louise. Verder sieren o.a. Jan Declair, Dora Van der Groen en Wim Opbroeck de affiche.

In april van dit jaar startte Robbe De Hert met de verfilming van *Lijmen* en *Het Been*. Mike Verdrengh, ex-acteur en ex-manager bij de commerciële Vlaamse televisiezender VTM, speelt Boorman. Koen De Bouw, bekend van diverse Vlaamse films en de soapserie *Wittekerke*, neemt de rol van Laarmans voor zijn rekening. Willeke Van Ammelrooy en Sylvia Kristel spelen respectievelijk de rol van Mevrouw Lauwereyssen en dikke Jeanne. Het scenario werd door Robbe De Hert geschreven in samenwerking met zijn 'vaste' co-scenarist, en Antwerpse schrijver, Fernand Auwera. Zij stonden samen o.a. in voor de verfilming van 'De Witte' (naar Ernest Claes) en Maria Danneels (naar Maurice Roelants).

De verfilming van *Kaas* is reeds tot een goed einde gebracht. Deze tv-film gebaseerd op de gelijknamige roman van Willem Elsschot ging op vrijdag 24 september in première op het Nederlands Film

Voskuil en Grunberg werven leden voor Elsschotgenootschap

Het literair en zakelijk archief van Willem Elsschot (1882-1960) bijhouden. Dat is het hoofddoel van het Willem Elsschotgenootschap dat werd opgericht op initiatief van Vic van de Reijt, uitgever van Nijgh & van Ditmar, en Cyriel van Tilborgh, bankier van de KBC-bank in Gent. 'Als dat archief uiteenvalt, is een serieuze studie naar Elsschots werk voor tientallen jaren uitgesloten,' zegt Van de Reijt. Het genootschap is binnen twee maanden uitgegroeid tot 130 leden.

Onder auspiciën van het Willem Elsschotgenootschap zullen ook publicaties van de schrijver bij Querido verschijnen. Als eerste is dat de volle-

dige briefwisseling tussen Alphons de Ridder, zoals de werkelijke naam van de auteur luidde, en Jan C. Villierius. Van de Reijt: 'Een aantal brieven stond al in het brievenboek dat in 1993 verscheen. Maar dat was niet compleet, dat wist ik ook. In een vochtige kelder zijn ze nu alle achtien gevonden. Met antwoordbrieven van Villierius.'

Een volgende deelpublicatie zou de uitgave van de volledige briefwisseling tussen Elsschot en uitgeverij Van Kampen kunnen zijn. Volgend jaar verschijnt al bij Querido een wetenschappelijke editie van alle romans, waaronder *Kaas* en *Villa des Roes*. Bezorgster daarvan is Wieneke

't Hoen, een van de bestuursleden van het nieuwe genootschap.

Tevens initieert het genootschap een website over de Vlaamse schrijver (www.weg.be).

De snelle groei naar 130 leden heeft het genootschap te danken aan een professionele reclamecampagne in Vlaanderen. Van de Reijt: 'Behalve bankier is Van Tilborgh ook een uitstekend marketeer. Hij heeft ervoor gezorgd dat in *De Standaard*, *De Morgen* en *Knack* advertenties met prikkelende teksten verschenen.' Per 1 september moet een soortgelijke campagne in Nederland beginnen. De wervende teksten zijn al geschreven door J.J. Voskuil, Arnon Grun-

berg, Helga Reubsamen en Johan Anthierens. 'Reclame en Elsschot, die band is evident,' zegt Van de Reijt over de schrijver die jarenlang een eigen publiciteitsbureau leidde. Voor Van de Reijt persoonlijk is het bijhouden van het archief ook van belang. Hij koestert de ambitie ooit de biografie van Elsschot te schrijven. 'Wanneer dat boek er zal zijn, weet ik niet. Alle zelfstandige projecten die ik naast mijn drukke baan heb gedaan, kwamen altijd met grote vertraging gereed.' Maar zijn bemoeienissen met het genootschap zijn zeker een stimulans, erkent Van de Reijt. (HD)

20 juli 1990 NRC HANDELSBLAD 17

MEDIA

Reclame

Bild van Willem Elsschot in Antwerpen. (foto Vincent Vloetzel)

Nagelaten werk

BEEN VAN GELDEN
 Willem Elsschot schreef niet alleen de romans *Tillo des Knaes*, *Lijmen der Roes*, *Kaas en deer* of *de dachterpe*, het meesterwerk van *Tweelingen* (Flandriaal), maar ook de dichtbundel *Verantwoord* van *Tweelingen* (Flandriaal) van een bekende Belgische.

Als hij zich 's avonds op zijn werktuigen aan de schone letteren wijdde, had hij er al een dagkant op zijn als directeur-eigenaar van het publiciteitsbureau A, de Ridder in Antwerpen. Hij riep zijn guldboekken samen, waarvoor bedragen en instellingen zelf moesten betalen om beschreven te worden, hij verzorgde de advertentie-expeditie van andere mensen alvorens er hij was de laatste auteur van advertentiesteksten, en als het laatste van voor de Grote manuscripten van Flandriaal en *Tweelingen*.

De wachende werd de oprichting bekend van het Willem Elsschot Genootschap, dat zich zal bezighouden voor het bewaren en instelling van het literaire en zakelijke archief van de bewaarde schrijver. Van advertentie heeft dit genootschap, geheel in de geest van Elsschot, dit najaar van de lezingen te beginnen. Er zijn al 13 leden, aldus vice-voorzitter Vic van de Reijt, maar dat moeten er veel meer worden. Elsschot's nalatenschap heeft goeddeels bij zijn de kleinzonen, die moestelijk van plan waren deze schat

aan de veiling te brengen. Het kort geding in de voormiddag werd. Nu gaat het om een guldboekken te vinden voor de aankoop van het archief, om er vervolgens een vesting, openbaar aanbesteding voor te vinden. „Daarvoor zijn we gesprekken gaande op het hoogste niveau“, zegt Van de Reijt.

Bekend manuscripten, typoscripten en brieven het Willem Elsschot (1882-1960) ook de correspondentie en administratie van zijn redactioneel bureau. Het was een omvangrijk, die hij niet heeft verlaten. Alleen nog maar van zijn oplichtingen, zoals de *litteraire* *Beeld*. Althans waarvoor Elsschot de advertentie verkoop verzorgde, gingen over op zijn zoon Walter — en anders op één van zijn kleinzonen, die het op die dag van verandering de advertentiepagina's van *Beeld*'s overde man kreeg. Maar het bureau werd opgeheven, en de papieren kwamen in Elsschot's nalatenschap terecht.

De instelling van dit materiaal aan onder meer vier andere gaven van het licht kunnen brengen voor de twee kleinzonen van de Erven Guldboek, die Elsschot als het *Algemeen Wereld* heeft verspreid in *Lijmen der Roes*. Wat is het boek om mogelijk op te behouden het licht, en Elsschot's schrijver van over bedrijven voor een niet-bekend tijdschrift, waarvan nu's bedrijf dat de hele oplage moest opkopen — was te veel bij het

om succesvol te worden. Later met Elsschot zelf, dat hij de meest praktische nog link had afgevoerd. „Want anders had niemand mij gekocht.“ De laatste actie-acties van zijn tijd bij de veiling waren de schrijver van de guldboek, waarvan worden bij slechts een den brede als redactioneel bureau, maar uit andere bronnen blijkt dat hij ook met goeddoel kon breiden op nieuwe methoden, om het bedrijf te laten een post uit te brengen.

Wat staat van dat bij in de romans *Kaas* (1937) van schied boek *oprop* van het handelsbureau, dat groterdeels gebaseerd is op zijn eigen handelsbureau. Een nieuwe reeks van *Kaas*, door de cineast Orlov Seunke, is vertaald op 24 oktober te zien bij de NPS, met de Vlaamse acteur Jozse de Pauw in de hoofdrol.

„Niet alleen wat ik van de reeks dacht“, zei Elsschot, „maar ook van de compositie in het algemeen.“ In de *Lijmen der Roes* van 1957 en op een of andere manier van al meer komen.

De hoofdrolspeelers treden in dit boek op de pagina's *Beethoven* en de bekende *Laan* maar die in dit aspect van het begin van de reeks. „Volgens mij was Elsschot, die wel *Laan* maar de *Beethoven*“, zegt Vic van de Reijt.

BN/De Stem Maandag 9-7-99

Genootschap voor schrijver Willem Elsschot opgericht

ANTWERPEN (ANP) - In Antwerpen is een Willem Elsschotgenootschap opgericht. Het stelt zich ten doel het werk van deze Vlaamse schrijver, die leefde van 1882 tot 1960, te promoten en de Elsschotstudie te bevorderen.

De oprichting van het genootschap werd vorige maand aangekondigd met advertenties in een aantal Vlaamse bladen. Dat was geheel in de geest van de schrijver, die in het dagelijks leven reclameman was.

De actie heeft inmiddels 130 leden opgeleverd, zegt initiatiefnemer Vic van de Reijt in het dagblad *De Standaard*. Van de Reijt rekent erop eind dit jaar zo'n 300 leden te hebben.

In het najaar gaat het genootschap campagne voeren in Nederland, waar Elsschot altijd bijzonder populair is geweest. Wijlen Simon Carmiggelt was een van zijn bewonderaars, evenals de onlangs overleden Karel van het Reve. Ook J.J. Voskuil en Arnon Grunberg staan te boek als Elsschotliefhebbers.

Het genootschap ziet als zijn belangrijkste taak de nalatenschap van Elsschot te bewaren en zijn literair en zakelijk archief te ontsluiten. „We moeten alle beschikbare documenten bij elkaar zien te houden“, aldus Van de Reijt. „Dat moet nu gebeuren, anders valt er een heele boel weg. Dat zou een ramp zijn voor de Elsschotstudie.“ Elsschot (pseudoniem van Alfons de Ridder) werd bekend door romans als *Lijmen*, waarin hij het reclamewezen op de hak nam. *Vills der Roes* en *Kaas*. Het lidmaatschap van het genootschap kost 3000 Belgische frank (zo'n 165 gulden) per jaar. In ruil daarvoor ontvangt een lid onder meer een cd waarop Elsschot vooreerst uit eigen werk.

19.07.1999 BN/De Stem ▲

◀ 20.07.1999 NRC Handelsblad

21.08.1999 Het Parool ▼

Te denken valt aan Elsschotter Beleggen

Het Parool 21/8/99

FRANS VAN DEIJL

AMSTERDAM - In België melden zich na een eerste, voorzichtige oproep al spontaan 140 leden aan. In Nederland start de campagne van het Willem Elsschot Genootschap volgende week.

Het Genootschap, in de beste Elsschot-traditie afgekoekt tot W. E. G., werd vorige maand opgericht, teneinde het literaire en zakelijke archief van de beroemde Vlaamse schrijver van onder meer *Kaas* en *Lijmen* (Het Beest voor het nageslacht te behouden.

Over de nalatenschap was onder een kleine kring van Vlaamse en Hollandse Elsschot-liefhebbers zorg ontstaan na berichten in de Vlaamse media dat de erven Elsschot, drie geliebde kleinzonen, de bewaarde manuscripten, brieven en typoscripten naar de veiling wilden

brennen. Een kort geding voorkwam dat de kleinzonen het nagelaten werk van hun grootvader aan de openbaarheid zouden onttrekken.

Het Willem Elsschot Genootschap werd opgericht in de hoop het archief te behouden voor een publieke instelling als bij voorbeeld het Letterkundig Museum. Om daarin te beginnen, zoekt het Genootschap sponsoren en leden. De laatste krijgen tegen betaling van 75 euro (165 gulden) een interessant pakket als welkomstdaou. Zo bevat het een speciale editie van de in 1993 al uitgegeven *Brieven van Willem Elsschot* en is er een luxe-editie van het boek *Willem Elsschot* kost voor.

Maar daar blijft het niet bij. Het Genootschap, bij monde van zijn vice-voorzitter, de Amsterdamse uitgever en beoogd Elsschot-biograaf Vic van de Reijt, meldt dat sinds vorig jaar de complete briefwisseling tussen Elsschot en Jan C. Villierius 'ergens in een kelder' in Rotterdam is teruggevonden. Zij correspondeerden in de laatste jaren van Elsschot's leven (hij overleed in 1960). Villierius was een Rotterdamse lezer die het werk van Elsschot bestudeerde.

Het toekomstige lid van het W. E. G. krijgt ook een cd waarop behalve voorgelezen fragmenten uit *Kaas*, *Tijp* en *Spijt*, voorts een 'unieke' opname staat van Simon Carmiggelt, die tijdens Elsschot's lezingencoree in 1957 in Nederland, onder meer in het Vondelpark in Amsterdam, de inleidingen verzorgde.

Los van de W. E. G.-campagne, zendt de NPS op 24 oktober een nieuwe televisie-bewerking van *Kaas*, zeker onder middelbare scholieren Elsschot's beroemde novelle, door cineast Orlov Seunke. De Vlaamse acteur Jozse de Pauw speelt de rol van Frans Laarmans.

Willem Elsschot

Het Willem Elsschot Genootschap hoopt met de oprichting van het Genootschap ook de belangstelling voor het werk van de schrijver nieuw leven in te blazen. Was dat nodig dan? Ja, antwoordt Van de Reijt, die de oorzaak daarvan mede ziet in het verscheiden van Nederlandse auteurs als Simon Carmiggelt en Karel van het Reve, die immers weerskundig blij gaven van hun liefde voor Elsschot's werk. Omdat Elsschot onder nog levende auteurs als J.J. Voskuil, Helga Ruebsamen, Johan Anthierens en Arnon Grunberg ook vooral bewondering geniet, zullen zij de campagne ondersteunen met korte aanbevelingsteksten die begin september in enkele dagbladadvertenties verschijnen.

Zijn er nog andere initiatieven te verwachten van het Elsschot Genootschap? Te denken valt misschien aan Elsschot-speljes, een theoretische route door Antwerpen en Rotterdam, een nieuwe Goudse *Kaas* wellicht die onder de naam *Elsschotter Beleggen* op de markt verschijnt? "Het Genootschap ontstijgt het niveau van de fanclub," bezweert Van de Reijt.

Festival 1999 te Utrecht. Scenario en regie zijn van Orlow Seunke en Josse de Pauw vertolkt de hoofdrol. Het verhaal is een klassieker. Laarmans, klerk bij de scheepstimmerwerven in het vooroorlogse Antwerpen, komt na het overlijden van zijn moeder in contact met de belangwekkende advocaat Van Schoonbeke. Deze bepleit voor hem een vertegenwoordigerschap in kaas, en Laarmans gaat daar, na enig gesputter van zijn vrouw Fine, graag op in. Zijn broer, een arts, voorziet hem van een ziekteverklaring waardoor hij enige tijd van de scheepstimmerwerven kan wegblijven. Minutieus gaat Laarmans aan het voorbereiden, maar na enige tijd ontdekt hij dat hij niet de gedroomde verkoper is. Hij zet een netwerk van directe vertegenwoordigers op en vraagt pr-adviseur Boormans om raad. De kaas blijft echter liggen. Zijn frustratie groeit en langzamerhand raakt Laarmans overspannen. Hij doekt de boel op, rekent de onverkochte kaas af en gaat opgelucht terug naar zijn kantoor, *sadder but wiser*.

Willem Elsschot over Kaas:

"Ik vind het boek mijn meest geslaagde, omdat ik er naar mijn oordeel evenwichtig het volgende in heb kunnen uitbeelden: de pijnlijke gemoedstoestand en tragiek van een man die door omstandigheden gedwongen wordt een vak uit te oefenen dat helemaal in strijd is met zijn karakter, zijn aanleg, zijn temperament."

Orlow Seunke (o.a. Gordel van Smaragd) heeft het boek, dat vooral geroemd wordt om zijn mateloze herkenningfactor, met respect verfilmd. Met visuele middelen en een krachtig eigen stijl heeft hij de binnenwereld van Laarmans vormgegeven. De film zal op 24 oktober te zien zijn bij de NPS op Nederland 3.

DE VOLGENDE AFLEVERING

In de volgende aflevering zal u o.a. een artikel door Wieneke 't Hoen, bezorger van het volledig werk, vinden over dit volledig werk, en een facsimile weergave van een aantal getuigenissen van moderne auteurs over Willem Elsschot. Ook voorzien we een bibliografie van artikelen verschenen rond Willem Elsschot. Dit laatste wordt trouwens een vast onderdeel van 'Achter de Schermen'.

COLOFON

Deze Nieuwsbrief 'Achter de Schermen' uitgegeven door het Willem Elsschot Genootschap v.z.w. verscheen in oktober 1999 in een oplage van 450 exemplaren. 300 exemplaren, bestemd voor de leden van het W.E.G., werden gedrukt op Job Parlux. 150 exemplaren, bestemd voor de pers en diverse geïnteresseerden, werden gedrukt op Mediaprint.

Lezersservice:

<http://www.weg.be>
info@weg.be

Bank:

België: KBC Bank
409-8578841-11
Nederland: ABN AMRO BANK
53 28 777 13

Secretariaat:

Lijsterbeslaan, 6
B-2920 Kalmthout - België
fax: 03/666.25.42
tel: 03/666.78.70

Redactie:

Walter Mees (walter.mees@kb.be)
Wieneke 't Hoen (wieneke_t_hoen@eu.yr.com)

Bestuur:

Voorzitter:
Cyriel Van Tilborgh (cyriel.vantilborgh@kb.be)
Vice-voorzitter:
Vic van de Reijt (v.van.de.reijt.nijgh@querido.nl)
Bestuursleden:
Jan Maniewski
Wieneke 't Hoen
Walter Mees

Vormgeving:

Alveko bvba (info@alveko.be)

Sponsors W.E.G.

Alveko bvba
Canvas
Censydiam nv
De Morgen
De Standaard
Ernst & Young nv
KBC Bank & Verzekering nv
Knack-Weekend
Querido's Uitgeverij nv
V/H Boorman en Laarmans
Vrij Nederland
VVL/BBDO nv